पादयितुं शक्यम् अतः कर्मविशेषशास्त्रतिथिविशेषशास्त्रयोः समानबलत्वमिति चेत् अस्तु नाम किं नाम्ब्रूमः मध्याह्नव्यापित्वसंभवत्वयोः पूर्वविद्धायामापादयितुं शक्यत्वेन विरोधाभावात् । यदा तूत्तरविद्धायामेव मध्याह्नव्यापित्वं तदा विरोध इति चेत् । बाढम् । तथापि तिथिविषयविशेषशास्त्रात् कर्मविषयविशेषशास्त्रं प्रबलं मध्याह्नतिथेर्गुणत्वात् कर्मणश्च प्रधानत्वात् । तस्मादेवंविधैर्विषयैः कर्मकालव्याप्तेरेव निर्णेतव्यम् । अत्र निर्णेतव्योविषयोभिद्यते । पूर्वेद्युरेव मध्याह्नव्यापित्वम् परेद्युरेव तद्व्यापित्वम् । उभयत्र तद्व्यापित्वम् उभयत्र तदव्यापित्वम् उभयत्र साम्येन तदेकदेशव्यापित्वम् । उभयत्र वैषम्येण तदेकदेशव्यापित्वं चेति । तत्र प्रथमद्वितीययोर्मध्याह्नव्यापित्वस्य निर्णायकत्वम् । तृतीये पूर्वविद्धा ग्राह्या मुख्यकालव्याप्तेः समत्वेऽपि गौणकालव्याप्तेरधिकत्वात् । अनेनैव न्यायेनोभयत्र मुख्यकालव्याप्त्यभावेऽपि गौणकालव्याप्तिलाभात्पूर्वविद्धैव । पञ्चमेऽप्ययमेव न्यायो योज्यः । षष्ठे तु यदा पूर्वेद्युर्मध्याह्नैकदेशमधिकं व्याप्नोति तदाधिकगौणकालव्याप्तेव पूर्वेद्युर्ग्राह्या । यदा परेद्युर्मध्याह्नैकदेशमधिकं व्याप्नोति तदा गौणकालव्याप्त्यभावेऽपि मुख्यकालव्याप्त्याधिक्यानुसारेण परेद्युर्ग्राह्या ! नन्वस्त्वेवं स्वतन्त्रैकभक्ते निर्णयः अन्याङ्गे तु कथम् ? । तत्र कानुपपत्तिः ? इति चेत् । "पूजाव्रतेषु सर्वत्र मध्याह्नव्यापिनी तिथिः" । "मध्याह्ने पूजयेद्भूपेत्यादि" शास्त्रैरङ्गिनः पूजादेर्मध्याह्ने विहितत्वेनाङ्गस्यैकभक्तस्यापराह्णादौ मुख्यकालासम्भवः । मा भूदोदयविषये मुख्यकालः । प्रधानानुसारेण गुणस्य नेतव्यत्वात् । यदा स्वतन्त्रैकभक्तेऽपि केनचिन्निमित्तेन मुख्यकालासम्भवे गौणकालोऽभ्यनुज्ञायते तदा किमु वक्तव्यम् अन्याङ्गे । यत्तूपवासप्रतिनिधिरूपमेकभक्तं तदुपवासतिथौ कार्यं तस्य गौणेऽभ्यनुज्ञातत्वात् । अतएव स्मृतयः "तिथौ यत्रोपवासः स्यादेकभक्तेऽपि सा तथेति" नच तादृशमेव नास्तीति शङ्कनीयम् । उपवासव्रतं प्रक्रम्य रोगादिना तदशक्तौ गुर्वनुज्ञयातस्यैकभक्तस्य सम्भावितत्वात् । "अष्टौ तान्यव्रतघ्नानि आपोमूलं फलन्पयः । हविर्ब्राह्मणकाम्या च गुरोर्वचनमौषधमिति" शास्त्रात् । "एकभक्तं न भक्तेन तथैवायाचितेन च" या० एकस्मिन् नान्यस्मिन् भक्तः । २नितान्तभक्ते ३अन्यस्मिन्नभक्ते च त्रि० "प्रौष्यामि चैकभक्तासु" मनुः । एकभक्तासु अन्यानासक्तास्वरुद्धासु ।

एकभक्ति स्त्री एका अनन्यविषया भक्तिः । १नितान्तभक्तौ २अनन्यभक्तौ एकस्मिन् अनन्यस्मिन् भक्तिरस्य । २नितान्तभक्ते त्रि० "एकभक्तिर्विशिष्यते" गीता ।

एकभङ्गीनय पु० एका भङ्गी रीतिस्तस्य तामधिकृत्य नयः । एकरूपाणां बहूनां मध्ये एकस्य यथा प्रवृत्तिरन्यस्यापि तथा प्रवृत्तिरित्येवंज्ञापके न्यायभेदे "सर्वेषामेकरूपाणामेकस्यापि यदुच्यते । सर्वेषामेव तत्कुर्यादेकरूपाहि ते कृताः" इत्युक्तेन्यायात्मम् ।

एकभार्य्या स्त्री एकस्यैव भार्य्या । १अनन्यपतिकायां साध्व्यां स्त्रियां "तामेकभार्य्यां परिवादभीरोः" रघुः । "एकभार्य्यां सध्वीम्" मल्लि० । एका भार्य्या यस्य । २अन्यस्त्रीरहिते पु० । एकेन भार्य्यः । ३एकभर्त्तव्ये त्रि० ।

एकभाव पु० एको भावः । अनन्यविषये १रागे २एकस्वभावे ३एकाशये "स्त्रीणांशतो: कुमित्रस्य पण्यस्त्रीणां विशेषतः । यो भवेदेकभावेन न स जीवति मानवः" इति पञ्चत० । एकस्य भावः दैत० । ४अभिन्नत्वे अभेदे "स्वतेजसा सत्वगुणप्रवाहमात्मैकभावेन भजध्वमद्धा" भाग० ४,३१,१९, एकीभावोयस्य । ५तुल्यभावके त्रि० "या वै यूयं सोऽहमद्यैकभावः" भा० अनु० ७३अ० ।

एकभूत त्रि० अनेक एको भूतः चूर्णे च संख्या० त० स० । १एकीभूते । एकस्मिन् भूतः । २एकासक्ते च "नियतेनैकभूतेन मनसा परदर्शनम्" भा० शा० ४३अ० ।

एकभूम पु० एका भूमिर्यत्र च समा० सुब० । एकभूमिरस्यस्य अर्श० अच् पा० । (एकतला) प्रासादभेदे एवं द्विभूमादयोऽपि (दोतला) (तेतला) इत्यादि प्रासादभेदे ।

एकमति स्त्री एका मतिः । एकस्यां मतौ "तथा मनुर्वोभगवान् पितामहोयमेकमत्या पुरुदक्षिणैर्मखैः" ४,१,२४, एका मतिर्यस्य । २एकविषयमतियुक्ते "तैरेकमतिभिर्भूत्वा यच्चोक्तं शास्त्रसुत्तमम्" भा० शा० २३७अ० । मतेरेकत्वञ्च एकरूपविषयावलम्बनं विरोतविषयानवलम्बनञ्च तस्य भावः ष्यञ् । ऐकमत्य एकविषयज्ञाने विसंवादिज्ञानाभावे च "कैकमत्यं महाधियाम्" पुरा० ।

एकमुख न० एकं मुखं प्रधानं यत्र । १एकप्रधाने द्यूतादौ "द्यूतमेकमुखं कार्यं तस्करज्ञानकारणात्" या० । एकं मुखं द्वारं यत्र । २एकद्वारे मण्डपभेदे । "मण्डपं कारयेत्तत्र प्राङ्मुखं याम्यदङ्मुखम्" पुरा० अन्यान्यत्रादौ एकमुखमण्डपं विहितम् अन्यत्र तु चतुर्मुखमिति भेदः ।